

VOJNI INVALID

GLASILO UDRUŽENJA VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE S.H.S.

OBLASTNEGA ODBORA ZA LJUBLJANSKO IN MARIBORSKO OBLAST V LJUBLJANI

List izhaja 1. in 15. v mesecu. — Posamezna številka 1 Din. Naročnina mesečno 2 Din. — Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Št. Peterska vojašnica.

Dva pogoja o invalidskem vprašanju.

Invalidski položaj je pri naših razmerah res skrajno mizeren. Naša zaščita se premalo briga za usodo invalidov. Celo kar je v zakonu se ne izvaja, sploh pa nimamo sredstev, da bi mogli preprečiti najhujše zlo, ki tare invalide.

Invalid najbolj občuti, ker nima eksistence in nima življenske oskrbe. To kar mu nudi invalidski zakon je samo postranskega pomena, tam kjer bi invalid najbolj rabil pomoči je ne dobi.

In to pomoč je treba razumeti ali v možnosti, da se more samostojno vzdrževati in preživljati, ali pa, da se mu pri popolni nezmožnosti nudi življenska oskrba.

Na to dvojje bi moral invalidski zakon polagati vso pažnjo. Vzemimo prvi slučaj in se zamislimo v njega. Največje zlo dela invalidom ker za vsako delo niso zmožni, za ono kar bi lahko izvrševali in si žele, pa ne dobe nameščenja. V tem vprašanju bi jih moral invalidski zakon temeljito podpreti.

Imamo sicer določbe, da ima invalid prednost za državne in samoupravne službe, ali po bistvu so popolnoma brezpomembne. Pomisliti je treba, da imamo največ strokovnih poklicev in da bi bilo tudi za iste treba napraviti tudi neko prisilno zaposlovanje. Druge države, n. pr. Nemčija isto imajo.

V državne službe se invalidom zapira pot, to se pa lahko godi, ker je prednost stavljena samo na enake pogoje. Pri invalidu se lahko vedno najde, da nima enakih pogojev že vsled tega, ker je invalid. Če pa invalid nima enakih pogojev nima nobenih sredstev, da bi jih pridobil. Ravno to bi mu moral invalidski zakon nuditi bodisi potom olajšave ali usposobljenja. Take pogoje dajeta na primer Nemčija in Avstrija na ta način, da invalid v službi prakticira.

Prednost invalidov za državne službe je torej po naših določbah s pogoji, popolnoma iluzorna. Sedaj pa vzemimo strokovne poklice. Invalid se more po zakonu usposobiti za kako rokodelsko stroko. S tem pa se ne reče, da je on prenehal biti invalid, on ima še vedno delanost. Kot tak pa na delavskem polju zaostaja in težko dobi nameščenje. Imamo na primer invalide, ki so se priučili pletarstva, krtačarstva in takih strok, ki so pravzaprav med invalidi šele prišli na svet. Zaslužki so skromni in nameščenje je težko.

V vsaki stroki pa lahko invalid zaostaja, zato ga tudi delodajalec ne upošteva in da prednost zdravemu. Naše zakonodajstvo bi moralo vplivati tudi na privatno javnost, da jo prisili upoštevati invalide. To se je v drugih državah izkazalo za jako uspešno in koristno. Saj so invalidi žrtve za narod, ki jim je dolžan pomagati prenašati nekoliko bremena.

Če vzamemo kmetijske poklice. Tudi tukaj bi bilo treba v invalidskem zakonodajstvu večje pomoči. Dodeljuje se zemlja od agrarne reforme in sicer na račun invalidnine. S tem se za pre invalidu pot nadaljnega gospodarskega razvoja. Druge države imajo za invalide poljedelce posebne stavbene in gospodarske fonde. Tako ima n. pr. Nemčija posebni zakon za gradbo stavbišč in votira država v prvi vrsti za tozadevna posojila precejšnje vsote.

Iz vsega tega se vidi, da je največje zlo v invalidskem vprašanju pomanjkanje eksistenčne možnosti za katero zakon premalo ali skoro nič ne skrbi.

Naš invalidski zakon bi se moral s tem problemom izpopolniti ali pa se sprejeti za to posebni zakoni. Ako bi dobili invalidi možnost

eksistence, bi odpadlo mnogo nadlegovanja za razne gmotne pomoči od države. Celo socialna politika v invalidskem vprašanju bi morala stremeti za tem, da obesi invalide tudi nekoliko javnosti v breme ne pa, da lahko ostaja za nje popolnoma brezbržna. Naš invalidski zakon pojmuje samo zdravljenje in ortopediranje, kar je samoobsebi naravno, strokovno usposabljanje in socialno gmotno pomoč. Da bi pa dal invalidu v človeški družbi kar je glavno, to je moralno oporo, tega nima.

Pri nas se samo apelira na invalide, naj z lastno inicijativo, to je na združnem polju preskrbe sami sebi eksistence. To je težko brez pomoči. Naše združništvo naletava na konkurenco močnejših podjetij, zato je napredek skoro nemogoč.

Nesocialno je pa, da bi si moral ravno pohabljenec sam ustvarjati eksistenco. Njemu je treba pomagati in ga moralno ter materialno podpreti, ker on je preslaba fizična moč.

Z vsemi takimi nedostatkami je težko napredovati invalidski delavski družbi. Ona potrebuje ravnotako pomoči kakor posamezni invalid. Napredovala bi k večjemu, če bi dobilo tako podjetje zaščito, da se mu zasužura izključna izdelava gotovih predmetov in kake druge na primer taksne olajšave.

Popolnoma jasno je torej, da je treba invalidom z zakonom zagurati eksistenco. To je najpomembnejše v invalidskem vprašanju in za državo najkoristnejše, ker s tem precej sebe razbremeni. Koliko bi na primer država prihranila že samo na invalidninah, ako bi imela princip, da čim več invalidov zaposli v državnih službah?

To bi bilo prvo vprašanje.

Drugo za invalide najvažnejše vprašanje, ki je s prvim v zvezi, pa je oskrba.

Kdor ni zmožen za nobeno delo bi moral dobiti popolno oskrbo.

Invalidski zakon našteva bolezni, s katerimi more invalid dobiti zavetišče in oskrbo v invalidskem domu. To vprašanje pa se ne bi smelo omejiti na take pogoje. Tudi ne bi smela biti za bazo procentualna klasifikacija invalida.

Imamo dosti invalidov, katere so že večkrat poskušali usposobiti za pridobitno delo ali zaposliti, pa so se izkazali popolnoma za nesposobne. Ker pa nimajo toliko procentov in takih hib, ki jih zakon omenja, ne morejo priti v oskrbo invalidskih domov. Pri tem je treba jemati v obzir starost. Ljudje se starajo in star človek s hibo je velik revež. Za hiralce bi torej ne smela biti merodajna hiba ali procenti, temveč delanost in starost.

Saj imamo n. pr. pri nas za hiralce po vseh večjih občinah ubožne hiše in po istem principu, še z večjo skrbjo bi morali gledati na invalide pohabljenice.

Na invalidskem kongresu so se čule pritožbe, da nimamo invalidskih domov in primerjalo Italijo, ki jih ima 35. Istina je, da v tem oziru pri nas ni preskrbljeno.

Med invalidskim staležem se vidi vedno več tovarišev, ki so v obžalovanja vrednem položaju, delati ne morejo, nihče pa ne skrbi za nje.

Neobhodno potrebno je, da dobimo tudi pri nas domove za invalide hiralce in da se pogoj sprejema ne omejuje na tak način kot sedaj.

Ako bi se v našem invalidskem vprašanju rešila ta dva pogoja in sicer eksistenčno vprašanje ali oskrba, potem bi lahko rekli, da smo dali vojnim žrtvam pravo zaščito.

Nekaj perečih vprašanj.

Imamo nekatera vprašanja, ki nam povzročajo mnogo zla. Iz njih se da sklepati kako slabo imamo urejeno zaščito vojnih žrtev. Posamezni naši tovariši in tovarišice jih morajo čutiti, kljub vsej borbi pa se nam ni posrečilo, da bi jih zboljšali.

Vzemimo davčno podlago za odmerjanje invalidnine in sploh pravic po invalidskem zakonu, ali takozvani davčni cenzus.

Kdor plača nad 20 Din neposrednega davka se po invalidskem zakonu ne smatra za siromašnega. Kakšen pa je ta neposredni davek? Prave ugotovitve pravzaprav nimamo. Po nejasnosti zakona imajo odločati sodišča.

Vštev se zemljiški, obrtni, hišni davek, davek na glavnico in na osebno delo.

Osebna dohodnina pa se upošteva le tedaj, ako dotični ni zavezan kakemu gori navedenemu davku. Sedaj pa primerjajmo.

Najbolj prizadeta sta delavec in nameščene. Plačevati morata davek na ročno oziroma osebno delo. Splošno je znano kako velik je ta nov davek. Ravno o priliki sprejema zadnjega finančnega zakona smo čuli pritožbe, koliko procentov se odtegne duševnemu delavcu. Enako ročnemu delavcu, ki plačuje oni občutni davek na ročno delo.

Kmetovalec in obrtnik plačata seveda tudi ogromne davke, ali njima velja za cenzus zemljiški ali obrtni davek, ki sta stalno ugotovljena in razmeroma mala. Druge davščine in osebna dohodnina se jima ne štejejo.

Zato pa imamo slučaje, da na primer delavec s 25—30 Din na dan, ki plača procentualno veliko ročnega davka ni siromašen, dočim je samostojni obrtnik ali kmet siromašen. Delavec ima mogoče s 30 Din za preživljati 5 ali 6 družinskih članov pa po naših predpisih ni siromašen in ne dobiva cele invalidnine.

Zahtevali smo, da se taka krivica popravi pa do sedaj še nismo prišli do razumevanja. Nov finančni zakon je pač odpravil iz cenzusa oni davek, ki se plačuje na pokojnino, da bi pa izravnal drugo socialno zlo nismo uspeli. Kako nesmiselna je tudi določba pravilnika k čl. 99, da se upošteva za odmero davek, ki ga je plačeval dotični ob času onesposobljenja.

Takrat je bil lahko bogataš danes je pa kot invalid obubožal. In če enkrat kdo postane revež, je vendar potreben pomoči. Pri nas smo imeli na primer za časa vojne tudi drugačne davke in drugo valuto.

Na vsak način je treba, da se to vprašanje uredi razmeram potrebno in je revizija nujna. Popolnoma pravično bi pa bilo, da se invalidnina daje vsakemu po procentih nesposobnosti, ne pa kot nekaka miloščina po siromašnosti. Cenzus bi bil umesten le pri dokladah. Drugo vprašanje, vzemimo zdravstvo. Invalidski fond bi moral dati za to kaj denarnih sredstev. Naš invalidski zakon nalaga to samo bolnicam, da vrše brezplačno. Vsak čas človek ne more v bolnico in vedno tudi ni potrebno. Treba bi bilo, da se za nuje slučaje da na razpolago plačane zdravniške. Nekateri so zelo oddaljeni in bolni ne morejo hoditi tako daleč. Tudi ni prevoza. Vzemimo na primer na kongresu omenjene slučaje, ko morajo invalidi iz Črne gore, kjer ni železnic, peš hoditi s pokvarjenimi protezami. Vzemimo naš nov pravilnik za zaposlovanje. Takoj ga je pobil finančni zakon, ki prepoveduje za letos vsako novo nameščanje v državnih službah. Če se je že omejitev delala, bi se morala vsaj glede

invalidov opustiti, sicer ne moremo uvideti, da se hoče invalidom pomagati. Poglejmo prevedbe po novem invalidskem zakonu. Če bi vsak dan po enega prevedli bi moralo biti že gotovo. Invalidski zakon, ki je izšel 17. oktobra je terminiral nove pokojnine s 1. aprilom. tekom te dobe bi moralo biti pravzaprav vse gotovo, ker vsak je bil upravičen dobiti novo pokojnino 1. aprila 1926. Tako pa čaka še skoro polovica upravičencev že eno leto in pol. Če ni aktov naj bi se pa napravili.

Vzemimo reducirance. Priznava se, da se je storilo mnogo krivičnega. To vprašanje bi bilo treba pospešiti, da pridejo tudi neopravičeni reduciranci do svojih pravic. Toda akti se pošiljajo od inštanace do inštanace, rešitev pa ni.

Taka vprašanja so na dnevnem redu pri nas. Mi se proti njim borimo, ali vse kar stoji kakor da bi ne bilo nikogar več, ki bi hotel še delati za nas.

Odkritje spomenika padlim vojakom šentpeterske fare.

Šentpeterska fara v Ljubljani je dobila krasen spomenik padlim in umrlim vojakom svetovne vojne. Že lani se je pod predsedstvom g. Rohrmanna osnoval posebni odbor, ki je zbiral prispevke in dovršil spomenik. V nedeljo dne 26. junija t. l. pa se je izvršilo slovesno odkritje. Slavnosti se je udeležilo tudi naše udruženje in sicer po oficijelnih deputacijah. Oblastni odbor je zastopal tajnik tov. Tomc, priključili pa so se mu še skoro vsi odborniki, ki niso bili isti dan zadržani in sicer tov. Benedik, Mirtič, Dornik, Bajželj, Novak in Sernec. Krajevni odbor ljubljanski je zastopal tajnik tov. Hrovat, udeležili pa so se tudi zastopniki zunanjih krajevnih odborov in sicer: tov. Žabkar iz Krškega, tov. Bremšak iz Kamnika, tov. Udir iz Kranja, tov. Drnovšek iz Zagorja in delegat iz Škofje Loke, vsi z venci. Ob 1/2 11. uri se je v šentpeterski cerkvi vršila najprej žalna maša.

Po maši je šel sprevoz iz cerkve k spomeniku. Odborniki odbora za spomenik so odkrili zavese in bivši vojni kurat g. Bonač je držal dolg zelo pretresljiv govor, v katerem se je v prav živih slikah spominjal bivših šentpeterčanov, ki so kot žrtve vojne dali svoje življenje. Pevci Zveze pevskega zborov so peli Spomladi vse se veseli, Usliši nas gospod in Oj Doberdob; železničarska godba »Sloga« pa je zaigrala par pretresljivih žalostink.

Za g. Bonačem je govoril predsednik Zveze slovenskih vojakov g. major Colarič, potem pa v imenu Lovskega društva g. dr. Lovrenčič. Med njegovim govorom je četa lovcev počastila spomin padlim 4 lovcem iz šentpeterske fare z dvema salvama iz lovskih pušk. V imenu od-

bora za postavitev, sta govorila še g. Pirc in g. Rohrmann, ki je izročil spomenik v varstvo mestni občini ljubljanski. Navzoči vladni komisar mestne občine g. Mencinger je sprejel spomenik v varstvo občine.

Pri odkritju je bilo navzočih mnogo gg. višjih oficirjev in g. veliki župan g. dr. Vodopivec.

Po končanih govorih je sledilo pokladanje vencev. Prva je položila venec Zveza bivših vojakov, za njo pa naše udruženje.

Zastopnik tov. Tomc je v imenu celokupnega udruženja nagovoril občinstvo, med tem ko je tov. Hrovat polagal venec na spomenik.

Tudi drugi odposlanci naših Krajevnih odborov so zaporedoma polagali vence. Nadalje so s primernimi nagovori dajala vence in šopke še druga društva in korporacije in naposled sorodniki padlih.

Cela slavnost je trajala skoro 2 uri ob navzočnosti številnega ljubljanskega in okoliškega občinstva. Po končanem oficijelnem delu je občinstvo prihajalo in si ogledovalo lep spomenik ter na njem vklesanih 327 imen na štirih kamnih, ki so razvrščeni tako, da so na enem ljubljanci, vsak izmed ostalih treh kamnov pa nosi imena padlih iz posameznih podružnic šentpeterske fare.

Po slavnosti se je vršilo skupno kosilo oficijelnih zastopnikov in odbora za postavitev pri tov. Zupančiču na Ahaciljevi cesti. Popoldne je bila žalna prireditev mladine istotam in obdarovanih je bilo precej revnih vojnih sirot šentpeterske fare z raznimi lepimi darili, za katera je zbral odbor skupaj primerna sredstva.

Iz vrst dramatičnega odseka.

Dovolite gospod urednik, da nekoliko pojasnim v Vašem glasilu delovanje na dramatičnem polju.

Že prejšnja leta so imeli invalidi vedno interes, da so radi gojili svoje dramatične predstave, predvsem pa radi gmotnih društvenih koristi.

Pred dobrim letom nam je dal tov. Tomc zopet inicijativo, da smo se lotili dela v novi sezoni, ki je bila prav plodovita. Ravno ko zaključujemo 25. sezonsko predstavo je treba, da se o tem nekoliko spomnimo. Jeseni smo se zbrali, da začnemo pripravljati dramo »Tužna ljubav«. Manjkalo nam je pa ženskih moči. Razglasili smo in prišli sta gđ. Tončka in Pavla naši zvesti požrtvovalni delavki. Kmalu smo napredovali in se prav v kratki dobi podali s prvo predstavo v Celje. Uspela je, zato nas je še bolj ojunčila. Za predmet smo iz arhiva izvlekli prašen zavojček igre »Vražja misel«.

Treba je bilo prepisovati, pa kmalu smo začeli zopet z vajami. Pomanjkanje moči se je nadomestilo zopet z novimi gospodičami in gospodi. Priglasilo se jih je toliko, da smo študirali kar dve igri naenkrat in sicer še »Navadnega človeka«, kateri je pa ostal potem le na domačem odru. Končno smo se odločili še za »Družinsko srečo«, katera nam je dala najmanj opravila.

Dela in truda je bilo mnogo; dostikrat sem odšel od vaje z nevoljo, ker tudi ni bilo točnosti. Obzir je bilo treba imeti do invalidov, ki so v svojem stanju bolj nervozni in občutljivi, toda kljub temu smo lepo uspevali in dovršili 25 predstav, pri katerih sem igral glavne vloge, režiral, maskiral itd.

Igre so se vprizorile in sicer: »Tužna ljubav« 8 krat, »Vražja misel« 11 krat, »Navaden človek« 1 krat in »Družinska sreča« 5 krat. Vsehkušenj je bilo 100, pri katerih je sodelovalo 906 udeležencev. Gostovali smo v Celju,

Litiji, Trbovljah, Hrastniku, Kamniku, Domžalah, Zagorju, Viču, Tržiču, Mengšu, D. M. v Polju, Železnikih, Dražgošah, Hrušici, Vodicalh, Loškem potoku, Ribnici in na 3 odrih v Ljubljani.

Dramatični odsek je imel svoj interni Silvestrov večer in predpustno veselico.

Dovolite mi še nekoliko o igralcih in igralkah.

Naša nada za najtežje in najpreciznejše vloge sta bili vedno gđ. Bevčičeva in Slaparjeva. In res smo se morali njihovi spretnosti čuditi. V vseh vlogah sta krasno uspeli, zato sta pa tudi nastopali v 24 predstavah. Pri svoji požrtvovalnosti se nista strašili dolgega pota, slabega vremena ali zadržka, da ne bi s svojo točnostjo omogočili skušnje. Njim se pridružuje gđ. Zupančičeva, ki je v novjšem času imela priliko pokazati velike skrivnosti svojih zmognosti. Sestrici Kruhmejevi, gđ. Kramarjeva, ga. Moserjeva, gđ. Banova, Brajerjeva in Pleškova so bile celota, kateri je treba pripisovati veliko zanimanja za daljnji napredek. Ker so imele bolj začetne vloge ne bom govoril o njihovem bistvu. Izmed igralcev omenjam najprvo g. Tomca, ki je vztrajno delal neglede na zapreke ter s svojo mirnostjo prekoračil vse kar je prišlo pod noge odseku. Kot igralec se je odlikoval v vseh vlogah in ima poleg mene edini 25 predstav. Roko v roki z njim je delal g. Gosar, zelo dober igralec. Je žal, da je moral vsled zapustitve Ljubljane, svoje delovanje prekiniti. Najstarejši član odseka, naš ljubimec g. Rangus, nas je moral tudi vsled preselitve zapustiti tako, da jih bomo z Gosarjem težko pogrešali. G. Moser nam je podal marsikaj komičnega ter nam v tej obliki izpopolnjeval predstave. Pomagali so še gg. Zupančič, Hojkar in Golob, da smo marsikatero epizodo lepo izpopolnili. A Svetek, naš »Jakec« nas je bodril kot šepetalec iz skritega kotička, znal nas je regulirati, prenašati in moralno podučiti.

Upam, da je naš trud mnogo koristil v kulturnem in gmotnem oziru. Stvar je lepa in koristna zato se je hočemo še nadalje oprijeti.

Jože Drenovec, režiser.

Politične beležke.

Občinske volitve. Zadnji čas se vrše v raznih občinah občinske volitve. In sicer: Novo mesto. Rezultat: Napredna gospodarska lista 13 mandatov, SLS 7 mandatov, radikalni 3 mandate, lista reda in dela 2 mandata. — Kamnik: SDS 8 mandatov, SDS okolica 1 mandat, Združena lista 9 mandatov, SLS 7 mandatov. — Železniki: SDS 5 mandatov, SLS 4 mandate. — Domžale: Združena gospodarska in delavska lista 6 mandatov, Napredna gospodarska lista 4 mandate, SLS 7 mandatov. — Celje: Združena lista (SLS) 20 mandatov, SDS 10 mandatov, Socialisti 3 mandate. — Litija: SLS 13 mandatov, druga lista SLS 2 mandata, SDS 2 mandata. — Vače: SLS 4 mandate, SKS 2 mandata, SDS 2 mandata. — Zagorje: Komunisti 11 mandatov, socialisti 3 mandate, SDS 6 mandatov, SLS 5 mandatov. — Laško: SDS 13 mandatov, SLS 4 mandate.

Italijansko-ruski odnošaji. Politična javnost posveča veliko pozornost ohladitvi odnošajev med Italijo in Anglijo in z zadovoljstvom beleži izjavo »Popolo d' Italia«, ki pravi, da mora Italija razvoj angleško-ruskega spora zasledovati popolnoma mirno, to pa tembolj, ker je zavzel spor kroničen značaj in nista solidarni z Anglijo niti Nemčija in Francija.

LISTEK.

Solnčni žar je vir življenja in zdravja.

Brez solнца ni človeškega in živalskega, pa tudi ne rastlinskega življenja. Rastlina se obrača za njim, kajti solnce ji daje moč, da more iz mrtvih snovi sestavljati žive spojine in tvoriti tako temelj za obstoj vsega živalstva. Mi se premalo zavedamo njegove vrednosti za svoje zdravje in dobe se ljudje, ki vedno skrbno beže pred njegovimi žarki.

Solnce hrani v sebi velik zaklad za nas. Njegov žar ni nekaj enotnega, nego je sestavljen iz žarkov trojne vrste. Solnce nam pošilja s toplimi žarki toploto, s svetlobnimi svetlobo, poleg tega pa pošilja na zemljo še žarke, ki pospešujejo in povzročajo kemične procese, zato lahko imenujemo te žarke kemične. Solnčni žarek, kakor rečeno, ni nekaj enotnega, temveč ga lahko razkrojimo. Če namreč pustimo, da gre solnčni žarek skozi tristransko prizmo (stekleno), potem ne bomo na drugi strani dobili več enotnega solnčnega žara, temveč celo vrsto barvastih žarkov od

rdeče, preko oranžne, rumene, zelene, modre do vijoličaste barve, to je takozvani solnčni šar ali spektrum. Prizma je torej solnčni žar razkrojila. Solnčni žar sestoji iz teh različnih svetlobnih žarkov, ki jih dobimo na drugi strani prizme ločene. Vsi ti žarki so našemu očesu vidni. Poleg teh pa je še mnogo nevidnih žarkov, in teh je znatno več, tako da tvorijo vidni solnčni žarki le majhen del vseh. Tak solnčni žar nam nudi često tudi priroda sama, in sicer v mavrici.

Tam, ker se na žaru z vijoličastimi žarki končajo vidni žarki, je še mnogo žarkov; njihov obstoj lahko dokažemo na kemičen način. Tu se nahajajo predvsem kemično učinkujoči žarki. Ker so ti nevidni kemični žarki poleg vijoličastih, zato jih imenujemo preko-vijoličaste ali s tujo besedo ultravijolične žarke. Prav tako imamo na drugi strani žara poleg rdečih takozvane prekordeče žarke, ki jih smatramo za toplotne žarke. Velikega pomena so predvsem prekovijoličasti (ultravijolični) žarki, o katerih je znanost že mnogo razkrila. Omeniti je treba še, da so tudi med modrimi in med vijoličastimi žarki taki, ki imajo podobne lastnosti kakor ultravijolični.

Da bivanje na solncu človeku koristi, so vedeli že davno, niso pa znali razločevati posameznih vrst žarkov, niso še prišli do

tega, da bi glavni vpliv solнца na naše telo pripisovali kemičnim žarkom, kakor to vemo danes. Solnčnim žarkom je izpostavljena koža, na njo torej in samo na njo vplivajo kemični žarki. Navadno ločimo tri načine delovanja solnčnih žarkov: solnce kožo pordeči, vname ali pa porjavi. Ti trije načini lahko prehajajo drug v drugega. Vemo, da se vname koža, če se le predolgo naenkrat mudimo na solncu ali pa, če se brezskrbno izročimo solnčnemu vplivu visoko v gorah na ledenikih. V prvem primeru vplivajo kemični žarki predolgo, v drugem prehudo, kajti v gorah je vpliv kemičnih žarkov mnogo močnejši. To pa zaradi tega, ker v gorah ni v ozračju prahu, ki zadržuje veliko množino teh žarkov in jim v dolini tako prepreči hitrejšo učinkovanje.

Oglejmo si sedaj, kaj vse more napraviti solnce, kako deluje na našo kožo. Rekli smo že, da je koža del telesa, na katerega vplivajo solnčni žarki. Res se tudi v ostalem telesu vrše spremembe, toda te spremembe se vrše samo s posredovanjem kože. Solnčni žarki ne prodrejo namreč globoko v človekovo notranjost, njihov vpliv se razteza samo v najzgornjo kožno plast, to je podvrhnico. Da bi solnce moglo s svojimi kemičnimi žarki priti do pljuč ali kosti, tega ni misliti. Vpliv solнца

Krvavo preganjanje komunistov na Kitajskem. Iz Kantona se poroča, da je v Chameenu bilo prejšnji teden aretiranih in ustreljenih 7 komunistov.

Angleži proti reviziji trianonske pogodbe. Londonsko časopisje obsoja članek lorda Rothemera v katerem zahteva revizijo trianonske pogodbe na korist Ogrski. Časopisje pravi, da dela lord Rothemer popolnoma v smislu Mussolinijevega imperijalizma.

Senzacionalna mistifikacija v Parizu. Rojalisti so v soboto telefoničnim potom mistificirali ravnatelja kaznilnice »La Santé«, kjer sta bila zaprta njihov voditelj Leon Daudet in odgovorni urednik »Action Francaise« — Delest. Rojalisti so ravnatelja telefonično klicali pod imenom načelnika v justičnem ministrstvu Sarrauta in mu dali nalog, naj nemudoma izpusti Daudet-a in Delest-a, obenem pa tudi komunističnega voditelja Semarda, ki je bil istotako zaprt. Ravnatelj je nato sam klical justično ministrstvo, da bi se prepričal o resničnosti naloge, a je dobil le prejšnjo zvezo in namišljeni Sarraut mu je zapretil, naj ne dela vladi ovir in naj nemudoma izpusti označene polit. jetnike. Ravnatelj je nato Daudeta, Deleta in Semarda z vsemi častmi odpustil. Mistifikacija se je odkrila šele čez par ur, ko je ravnatelj o izvršenem nalogu obvestil policijo. O izpuščenih doslej ni sledu, dasi je vsa pariška policija na naga. Na vladne kroge je napravil dogodek izredno mučen vtis. Takoj se je sešel izreden ministrski svet, ki je sklenil, da se kaznilnični ravnatelj odpusti in uvede obsežna preiskava. Tudi kazensko sodišče je takoj uvedlo preiskavo proti neznanemu mistifikatorju.

Viharna seja v Sobranju v Sofiji. Na seji, 25. VI. t. l. je opozicijski poslanec Stojanov zaklical: »Vlada demokratskega zgovora je pomorila doslej 20.000 bolgarskih državljanov.« Nastali so viharji prizori. Stojanova so izključili od dveh sej.

Za mirovni pakt med Ameriko in Japonsko. Iz Washingtona se poroča o velikem zanimanju, ki ga je zbudil v tamošnjih političnih krogih predlog Japonske in Francije za sklenitev pogodbe, ki naj onemogoči vojno med Ameriko in Japonsko.

Trgovinska pogodba z Nemčijo. Pogajanja za sklenitev jugoslovensko-nemške trgovinske pogodbe, ki se vrši v Berlinu, ugodno potekajo in bodo kmalu zaključena.

Albanija se ukloni. Zunanje ministrstvo je sprejelo preko Pariza uradno obvestilo, da je tiranska vlada sprejela pogoje vevseli za likvidacijo jugoslovensko-albanskega spora.

Zagrebski občinski svet je razpuščen. Z ozirom na to bi se imele po občinskem redu vršiti občinske volitve v roku 4 tednov po razpustu.

Kongres narodnih manjšin. Prihodnji kongres narodnih manjšin se bo vršil v času od 22. do 24. avgusta pod predsedstvom slovenskega poslanca v italijanskem parlamentu, dr. Wilfana.

Modernizacija Turčije. Parlament je sprejel novi civilnopravni red, ki se v glavnem nanaša na določbe švicarskega civilnopravnega reda. Za turške razmere pomeni sprejem tega zakona velikanski napredek v pravosodstvu, ki se s tem vedno bolj modernizira.

Naše gibanje.

Krajevni odbor v Zagorju poziva vse svoje člane in članice, ki še nimajo naročenega našega glasila »Vojni invalid«, da se javijo odboru

ru tekom 8 dni ustmeno ali pismeno. Pridejo slučaj, da se dele podpore pa odbor nima niti pravih naslovov da bi jih odposlal. Odbor pričakuje, da bo imel v drugi polovici tega leta vsak član in članica naročeno stanovsko glasilo. Upravništvo naj ga kar s 1. julijem pošlje vsem s položnico, izstavljeno za 12 Din. Odbor prosi vse one člane, ki že imajo naročen list, da obveste o tem druge. Dalje naznanja, da je v drugi polovici tega leta prevzel blagajniške posle tov. Križaj iz Toplic, št. 14, ki sprejema stranke vsak dan od pol 1. do pol 2. ure popoldne.

Krajevni odbori pozor! Prošnje za odkupnino invalidnine hodijo v veliki meri nazaj v izpopolnitev, da se Oblastni odbor izjavi o jamstvu to je o onih dveh invalidih, ki garantirata prosilcu. Da bodo šli predmeti popolni naprej, naj Krajevni odbori že takoj pri vložitvi prošnje poročajo natančno o stanu, razmerah in zanesljivosti dotičnih invalidov, ki jamčijo. Tudi je treba opozoriti, da ene in iste osebe ne smejo v več slučajih jamčiti. Poleg tega zahteva komisija za odkup invalidnine v več slučajih potrdilo, da je sodni sklep o invalidnini izvršen (pravomočen). Priporočamo, da vsak prosilec, ko gre sklep overoviti, tudi zaprosi za klavzulo, da je dotični sklep pravomočen. V ostalem pa naj se gleda, da so vse prošnje opremljene s potrebnimi prilogami, kakor zahteva pravilnik za odkup invalidnine.

Pomagajmo akciji za trboveljski invalidski dom. Društvo za zgradbo si je nadelo to plemenito nalogo čim prej izvršiti. Za to je treba, da mu pomagamo. Najbolje pa bomo pomagali ako kupimo srečke efektne loterije, ki je v ta namen vpeljana. Čas se približuje in marsikoga čaka sreča, ki je ne sluti. Naš princip naj bo: Kdor hitro da, dvakrat da. Naj ne bo nikogar med nami, ki zmore, pa ne kupi srečke.

Javna zahvala. Tem potom izrekam srčno zahvalo vsem, ki so mi pomagali, da sem si mogel zgraditi paviljon za prodajo. Posebno se zahvaljujem g. vladnemu komisarju in magistratnemu svetniku v Celju, g. Šubiču za naklonjenost pri obrtnih pravicah, tov. Jožetu Mrjascu za njegovo pomoč pri zgradbi, g. Srebotnjaku, da me je rešil iz denarnih zadreg in vsem drugim vojnim tovarišem, ki so mi pomagali. Priporočam se za nadaljno naklonjenost slavnemu občinstvu.

Alojzij Lorenčič, Celje, Glazija.

Priporočilo odjemalcem. Slavnemu občinstvu naznanjam, da sem otvoril čevljiarsko delavnico, trafiko in prodajo brezalkoholnih pijač ter slaščic v paviljonu v Celju na Glaziji. Izvrševal bom vsakovrstna obnava, močnega izdelka šivana in zbita po želji naročnikov in po nizki ceni. Tudi se priporočam za vsa pravila domačega in tovarniškega izdelka. — Alojzij Lorenčič, 70% vojni invalid. Celje, Glazija. Lastni paviljon.

Zdravljenje vojnih invalidov v Toplicah pri Novem mestu se prične dne 5. julija t. l. za vse upravičene invalide ljubljanske in mariborske oblasti. Obsega radioemanacijske kopeli, po potrebi tudi mehanoterapijo; za ves čas zdravljenja pa brezplačno popolno oskrbo (hrana in stanovanje) v Invalidskem domu v Toplicah. Pravico do brezplačnega zdravljenja imajo na osnovi določil čl. 10. invalidskega zakona preteški in popolni invalidi, izmed lahkkih in težkih pa samo oni, ki plačujejo manj nego 20 Din neposrednega davka, odnosno oni, ki so radi revmatičnih in sorodnih bolezni proglašeni za vojne invalide. Prošnje je nasloviti na veli-

kega župana ljubljanske oblasti. Prošnji mora biti priloženo: 1. uradno poverjen prepis sodnega sklepa o priznanju invalidnine; 2. zdravniško izpričevalo uradnega zdravnika, da je zdravljenje potrebno, po potrebi pa še; 3. potrdilo davčnega urada o plačevanju neposrednega davka in 4. invalidsko uverjenje o zadnjem pregledu. Dobo zdravljenja določi v posameznem primeru kopališki zdravnik povodom prve preiskave. Opozarja se končno na to, da je nastanitev le skupna v Invalidskem domu, ker dosedanjí ločeni prostori (v baraki) niso na razpolago.

Naš zvesti tovariš Pavel Černe je 30. V. t. l. umrl v ljubljanski bolnici. Vojna mu je naložila veliko trpljenje, katero je moral kot invalid prenašati. Dasi hudo bolan, se je vedno udejstvoval v naši organizaciji ter je točno izpolnjeval vse njene pogoje. Mislili smo vedno, da bo njegova mlada natura zmagala in se mu bo stanje zboljšalo, toda pokazalo se je nasprotno. Bolezen ga je položila s težkimi mukami na posteljo, stanje je postalo obupno brez pomoči. Rešila ga je le bridka smrt na veliko žalost njegovih staršev in sorodnikov in nas vseh njegovih tovarišev. Mlad je šel k večnemu počitku, kamor smo ga dne 2. VI. spremili. Tudi četa vojaštva mu je s svojo navzočnostjo izkazala čast, ki si jo je zaslužil kot borec. Njegov žalujoči oče g. Ludovek Černe, zlatar iz Ljubljane, se je najiskrenejše zahvalil vsem udeležencem in tukajšnji garniziji za tako dostojno spremstvo. Tudi mi mu izrekamo še enkrat naše najiskrenejše sožalje, ne bomo pa nikdar pozabili svojega zvestega tovariša. Bridko ga bomo pogrešali, ker je prišel pogosto k nam, razodel to in ono ter nas povpraševal tako, da smo bili v najprijaznejših stikih. Naj v miru počiva.

Dramatični odsek prosi vse tovariše invalide, ki bi hoteli sodelovati v prihodnji sezoni, da se že sedaj prijavijo. Ker se nam obeta precej dela je dobro, da se poprej pripravimo. Kdor ima veselje in zmožnost naj se kar javi.

Za tiskovni sklad so darovali: G. Ludovek Černe, zlatar v Ljubljani v zahvalo za spremstvo pri pogrebu njegovega pokoj. sina znesek 200 Din. Tov. Josip Strašek od Sv. Petra na Medvedjem selu 6 Din. Tov. Joško Valant, Zagorje 6 Din. Tov. N. Tomelj, Zagorje 2 Din. Vsem iskrena hvala.

Druge novice.

Novi zlatniki. Narodna banka v Beogradu je prejele večjo množino novih zlatnikov, kovanih v Franciji. Zlatniki so bili poslani iz Pariza po morju na Sušak.

Sklicanje ljubljanske skupščine. Predsednik ljubljanske oblastne skupščine namerava za prve dni meseca julija sklicati oblastno skupščino na krajše zasedanje. Skupščina ima izvesti predvsem revizijo in spremembo cestnega zakona, zlasti člena 22., ki se bo tako spremenil, da se tarifarčno po posameznih cestnih odborih določijo prispevki oseb in podjetij, ki uporabljajo ceste. Uredilo se bo predvsem hitrejšo pobiranje cestnih prispevkov. Dalje bo skupščini predložen osnutek uredbe za ustanovitev Oblastne hranilnice. V razpravo bodo prišle tudi cestne doklade. Kakor se trdi, se bo uvedla nova 25-odstotna oblastna cestna doklada.

Najdba rimskega spomenika v Ljubljani. Pri polaganju poštnega kabla na Bleiweisovi cesti v Ljubljani so zadeli delavci na velik klesan kamen. Previdno so ga dvignili in takoj razbrali, da je star rimski spomenik. Zanimivo najdbo so prenesli v muzej.

Avtomobil drvel brez šoferja. V Londonu sta dva tatova ukradla avto in pobegnili z njim. Naenkrat sta

na notranjost je le posreden. Solnce vpliva torej neposredno le na kožno povrhnico, in sicer v povrhnici največ na njene spodnje celice, ki jih imenujemo temeljne celice, kajti iz njih nastane vsa povrhnica. Na te celice vplivajo kemični žarki tako, da se one hitreje razmnožujejo, hitreje napravljajo roženo plast povrhnice in hitreje tvorijo kožno barvilo (pigment). Odtod pride torej, da naša koža na solncu zarjavi; koža na telesnih delih, ki so bolj izpostavljeni solnčnemu vplivu (roke, obraz, vrat) je temnejša kakor tam, kamor sonce navadno ne pride.

Solnce more pospešiti razmnoževanje temeljnih celic povrhnice, kakor smo rekli. Kako to dokažemo? Kaj nam to praktično koristi? Rana v koži se prej lahko zaceli pod vplivom solnca kakor brez njega. Vsi vemo, koliko težje se celijo rane pozimi. Med drugim je pozimi tudi pomanjkanje solnčnih žarkov temu vzrok. Da se rana zaceli, govorimo takrat, če se njena površina preraste s tanko kožico, povrhnico, kakor jo imenujemo. Za to pa je potrebno hitro razmnoževanje temeljnih celic, ki tvorijo povrhnico. Potem, ko imamo enkrat plast temeljnih celic, se napravi tudi rožena, to je vrhna plast povrhnice. Roženi izdelki povrhnice so poleg rožene plasti tudi lasje in nohti. Kakor vpliva sonce

na vse pospeševalno, vpliva tudi na to; lasje in kožna dlaka rastejo hitreje, enako tudi nohti.

Bolj kakor ta dva učinka kemičnih žarkov je jasen tretji učinek: to je nastanek pigmenta. Naša koža na solncu zarjavi, to vemo vsi. Marsikomu je žal, da to barvilo ob hladnem vremenu polagoma zopet izgine. Na kakšen način izgine, ne vemo natančno. Kakšno nalogo ima pigment (barvilo) v koži? Zadržuje škodljive svetlobne žarke in zabranjuje prehod vpliv solnčnih žarkov. Znano je namreč, da se po solnčenju najraje vname koža tistemu, ki je imel dotlej najbolj belo kožo, to je najmanj barvila v njej. Iz tega se tudi učimo, da se smemo od začetka solnčiti le malo časa, potem pa polagoma več. Kakor se je treba navaditi na druge stvari, se je treba navaditi tudi na sonce. Kožno vnetje dobimo lahko kaj hitro, poleg tega pa še druge težave zaradi posrednega vpliva solnčnih žarkov na ostale dele telesa. Dobro barvana koža pa ni samo manj občutljiva za škodljive vplive svetlobe, temveč ima tudi druge prednosti pred belo kožo. Težje jo je poškodovati, bolezenske kali se težje vgnezdijo v njej. Ni to samo radi pigmenta samega, temveč tudi radi drugih lastnosti pigmentirane kože. Mogoče so vse

celice odpornejše, imajo posebne snovi, da jim je boj z bolezenskimi povzročitelji lažji.

Solnčna svetloba vpliva na temeljne celice tudi tako, da je koža bolje preskrbljena s krvjo. Odtod tudi zdrava, rdečerjava barva ljudi, ki bivajo na solncu, rdeča lica otrok, ki jih matere ne skrivajo pred solncem. Kot je podlaga za dobro uspevanje človeka zadostna prehrana, tako more biti zdrava le tista koža, ki ima dovolj krvi.

Solnce dela torej kožo zdravo, nikakor pa se v tem ne izčrpa ves vpliv solnca. Mimgrede smo že omenili, da barvilo v temeljnih celicah vsrka vase solnčno moč, barvilo pa sčasoma iz teh celic izgine in človek izgubi temno polt. Kam gre barvilo, kam izgine dolbljena solnčna moč? Tega ne vemo. Pač pa se ve v posebnih primerih jetike, ko je solnce izvršilo dobro svojo nalogo. Vsakodnevna izkušnja nas uči, kako silno ugodno vpliva solnce na jetičnega bolnika. Natančne poti tega vpliva sicer še ne poznamo, ampak uspehi so vidni in to je odločilno.

Solnca se torej nikar ne izogibljimo, vendar pa se mu seveda tudi ne smemo pretirano izpostavljati. Zlasti ne smejo pretirati s solnčenjem bolniki. Za jetiko težje oboleli se mora posebno skrbno čuvati, da ne pretira solnčenja.

opazila, da ju zasleduje policijski avto. Na nekem ovinku sta zato poskakala z voza, ne da bi ga ustavila, in avto je drvel brez krmilarja dalje. Zaletel se je na obcestni hodnik in do smrti povozil staro ženo s tremi malimi otroki, nato pa se je razbil ob zidu neke hiše.

Uredba o znižanju davka. V generalni direkciji davkov pripravljajo uredbo o znižanju davkov. Uredba z veljavnostjo zakona bo v kratkem izdelana in bo veljavna, dokler ne bo stopil v veljavo novi davčni zakon.

Železniška proga Rogatec-Krapina. Prometno ministrstvo je razpisalo javno oddajo gradbenih del železniške proge Rogatec-Krapina. Stroški za gradnjo te proge so proračunani na 15.000.000 Din. Ta proga, ki bo tvorila novo vez med Slovenijo in Hrvaško, bo velikega pomena za gospodarske odnose med obema pokrajinama.

Sokolski zlet. Na Vidovdan in na praznik Petra in Pavla je bil v Ljubljani V. pokrajinski zlet. Zlet je bil pred vsem posvečen slovesni otvoritvi Sokolskega doma na Taboru. Udeležili so se ga zastopniki iz vseh krajev Jugoslavije in iz Češkoslovaške in Poljske.

Letalski miting v Ljubljani. V nedeljo 26. junija 1927. se je vršil na vojaškem vežbališču letalski miting. Bilo je navzočih 25.000 ljudi. Letalci so uprizarjali v zraku razne drzne produkcije in pokazali, da je naša aviatika v lepem razvoju. Tudi skok iz aeroplana s padalom z višine 1200 m je bil zanimiv.

Ljubljansko cestno železnico odkupi mesto Ljubljana, ker je poteklo 25 let. Sedanji lastnik Allgem. Kleinbahngesellschaft na Dunaju je znižala odkupninsko ceno od 5 milijonov Din na 2.500.000 Din.

Kralj in kraljica sta se v nedeljo 26. VI. pripeljala na Bled, kjer ostaneta približno 2 meseca.

Gladovna stavka obsojenca na smrt. Spomladi je bil v Osijeku obsojen na smrt 21-letni Stjepan Burm zaradi roparskega umora, izvršenega na neki vdovi. Burm je iz strahu pred kaznijo začel stavkati in že 7 dni noče ničesar jesti. V petek so ga radi tega okovanega prepečljali v bolnico. Obsojenca je sodišče predlagalo v pomanjlostitev.

Prodaja tobaka Čehoslovaški. Monopolska uprava je prodala čehoslovaški tobačni režiji za 30 milijonov dinarjev tobaka. Iz Beograda odpušča v kratkem na Holandsko posebna komisija v svrhu nakupa tobaka za cigare.

Telovadni nastop na stadionu v Ljubljani ima v nedeljo 3. julija Orlovski podzveza.

Cigani ukradli otroka. V Št. Jerneju pri Ločah je v petek 24. junija okoli 11. ure dopoldne nenadoma izginila neznanokam 3-letna Anica Zabav, hčerka vratarja v Zbelovski tovarni. Ravno tisti dan sta se pa tam potepali dve ciganki in se sumi, da sta otroka ukradli.

Likvidacija stanovanjske zaščite. Kakor se vidi, stanovanjski zakon bo vsekakor odpravljen. Sedaj je že nakazovanje stanovanj ustavljeno. Stanovanjsko sodišče v Ljubljani preneha s 1. julijem. S 1. novembrom bodo lastniki hiš razpolagali po svoji mili volji s stanovanji. Radovedni smo, kako bo to izgledalo in kakšen obseg bo imela mila volja hišnih lastnikov.

Redukcija tobačnih tovarn. Uprava državnih monopolov je po vseh beograjskih listov sklenila, da v najkrajšem času ukine eno izmed obstoječih tobačnih tovarn. Za sedaj še ni odločeno, katera tovarna se bo ukinila, kar se bo zgodilo sporazumno s finančnim ministrom.

Ameriška civilizacija. Dva zamorca, ki sta bila aretirana češ, da sta umorila paznika nekega mlina, je množica linčala ter zažgala na grmadi.

Beg na smrt obsojenih. Pet kaznjencev je v Jolietu v Ameriki, ki so že pred nekaj meseci pobegnili iz zaporov in so bili vsled tega obsojeni na smrt, so zopet pobegnili ter se poslužili pri tem avtomobila, ki so ga odvezli stražnikom. Pazniki, ki so zasledovali avtomobil, so streljali naj, pri čemer sta bila dva kaznjence ubita. Dva druga sta bila zopet ujeta, tretji pa je ušel.

Krvav ples. V Porto Alegre (Brazilija) je neki častnik, ki so mu zabranili dohod na plesišče, dal vojakom nalog, naj streljajo v dvorano. Pri tem je bilo 11 oseb ubitih, 27 pa ranjenih. Vojake so prijeli.

Deveta obletnica potopitve »St. Istvana«. 10. junija je minulo devet let od potopa avstrijskega dreadnoughta St. Istvana. Tržaški listi prinašajo obširne članke in slave italijansko mornarico. Previdno pa molče, da so jugoslovenski revolucionarni mornarji bili oni, ki so s pravočasnimi obvestili italijanske komande o odhodu ladje iz Puljske luke in o smeri njenega kretanja omogočili pripravljenoasedo.

Beda in glad v Bosni in Hercegovini še vedno leži nad prebivalstvom v vsej grozoti. Beda in obup sega celo tako daleč, da so začele matere moriti lastne otroke ker jim ne morejo dati niti skorjice kruha. Te dni se je zgodil tak slučaj v Konjicah v Bosni. Obupana mati je vrgla svoja dva otroke, 2-letno deklico in 9-mesečnega fantka v potok, nato se pa hotela še sama utopiti, kar pa so sosede v zadnjem hipu preprečili. Pri zaslišanju je izjavila, da že 10 dni niso jedli ter da ni mogla več prenašati milih prošelj in jokanja lačnih otrok. Da se to godi v Jugoslaviji, je res, mijo povedano, kulturna sramota. Invalidski kongres je sklenil, da se pošlje glavnim invalidom 2 vagona koruze in da se razdeli 100.000 Din.

Patrijarh češke narodne cerkve dr. Karel Farski je umrl 12. junija t. l.

Zaroka na belgijskem dvoru se je vršila in sta se zaročila danski prestolonaslednik Friderik z belgijsko princeso Marijo Josipino.

Zdravje.

Borba proti jetiki. Jetika (tuberkuloza) je bolezen, ki jo povzročuje klica ali bakterij, neznansko drobna rastlina v podobi palčice, ki se razmnožuje v človeškem telesu in ki je znana pod imenom »bacil tuberkuloze«. Ta klica je tako drobna, da bi jih lahko na tisoče postavili na ost enega svinčnika. Klice navadno zlezejo v telo v rani mladosti. Utegnejo priti v telo skupaj z mlekom, okuženim od jetične krave. Ali pa so se prikradle, ko je kak jetičnik nemarno zakašljajal, pljunil ali pa kihnil v prisotnosti otrok ali jih poljubil. Še pogosteje pa izvirajo od pljunkov, ki leže vsepovsod na cestnem tlaku in v jarkih in s katerimi otroci prihajajo v dotiko pri svojih igrah. Nič ni lažje, kakor da se njihove roke dotaknejo posredno ali neposredno posušenih pljunkov in se klice potem prenašajo od roke do ust.

Znanstvene preiskave dokazujejo, da večina odraslih oseb, zlasti onih, ki živijo v mestih, imajo klice jetike v svojem telesu za časa, ko dorastejo. To pa ne pomenja, da imajo jetiko, pač pa imajo okuženje. To okuženje, kakor smo omenili, navadno nastane v ranih otroških letih. Te klice se lahko drže v našem telesu leto dni, pet let, deset let ali vse življenje, ne da bi se zbudile v pogubonosno delovanje.

Kaj pa povzroča razvoj jetike (tuberkuloze)? Kaj spreminja to razmeroma neškodljivo okuženje v nevarno bolezen? Okoliščina, da se telesni stroj nahaja v slabem stanju prevelikega napora. Vzrok tega slabega stanja more biti težko delo brez zadostnega odmora, pomankanje primerne hrane, razuzdano življenje, druge bolezni, kakor influenza, pljučnica, osepnice ali pa slabe življenjske razmere doma ali pri delu, sploh vse, kar slabi telo.

Vsakdo lahko prispeva v velikem obsegu k preprečevanju okuževanja. N. pr. vsakdo lahko preneha pljuvati v javnih lokalih. Nihče ni primoran pljuvati. Ženske ne pljujejo, čemu naj bi moški? To je samo navada. Čisto in zdravo mleko ali pastirizirano mleko je drug način za preprečevanje okuženja.

Kar se tiče oskrbe bolnikov, je prva izmed vseh potreb pravočasna preiskava telesa v ranem razvoju bolezni. Čim se je odkrila bolezen, se mora začeti z zdravljenjem! Bolnik se lahko zdravi doma ali pa v bolnici. Kjerkoli naj se zdravi, najde, da obstoja zdravilo iz določenega programa, odmora, svežega zraka, dobre hrane in zdravniškega nadzora. Ako se tuberkuloza začne zdraviti pravočasno, je ozdravljiva.

Vsakdo je dolžan vedeti in poučiti druge o značaju in načinu širjenja jetike. Kadar bo tudi preprosto ljudstvo dovolj poučeno o tem, bo jetika med ljudmi postala prav redka bolezen.

Pegavec. Ta bolezen je poznana že iz davnih časov ter je zvesta spremljevalka lakote in vojske. Najhujše je divjala leta 1812, za časa pohoda Napoleonove armade v Rusijo, kjer je pomorila 80 odstotkov vojaštva. Pri nas jo pred vojno nismo poznali, dočim je bila ljudstvu v Srbiji, Bosni ter na Balkanu dobra znanaka. Razširjena je bila tudi na Ruskem, Ogrskem, v Galiciji in med Poljaki. V zadnji svetovni vojni je zahtevala ogromne žrtve. Povzročitelj pegavca je nepoznan. Dognano pa je, da se nahaja v krvi ter potrebuje za svoj razvoj uši, v katerih se razvija in povzroča nadaljnjo okužitev. Brez uši ni pegavca in brez nje bolezen ni nalezljiva. Bolnik, ki je obolen na pegavcu, a je prost mrčesa, je brez nevarnosti za zdravo okolico. Radi tega je največ te bolezni tam, kjer domuje revščina ter se v vojnah in v obljudenih krajih širi z veliko hitrostjo osobito pozimi, ko so ljudje bolj oblečeni in se tesneje držijo drug drugega. Nasprotno pa bolezen ne poznajo v vročih delih sveta, ker uš ne prenese visoke toplote. — Obramba proti pegavcu je obsežena v boju proti ušem. Kadar se nam posreči zatreti zadnjo uš, takrat bo tudi pegavec izginil s površja. Dokazano je, da uši prenašajo pegavec potom ugriza in zadostuje, ako okužena uš le enkrat piči zdravega človeka, ki nekako deseti dan po okužitvi oboli. Napade ga mrzlica in glavobol. Vročina mu že prvi dan naraste do 40 stopinj. Tretji ali četrti dan dobi bolnik po životu rdečkaste pege, vsled česar pravijo tej bolezni tudi pegasti legar. Bolnik, ki je začetkoma nemiren in silovit, postane polagoma nezavesten, navadno dvanaesti dan se odloči njegova usoda. Čim oboli bolnik na pegavcu, ga moramo napraviti neškodljivega za njegovo okolico. To storimo s tem, da ga popolnoma očistimo uši. Nevarnost ni preprečena tako dolgo, dokler ni zatrta zadnja uš, ki vsebuje povzročitelja bolezni. Uši pokončavamo na več načinov. Najzanesljivejše jih zatremo, ako vse ušive predmete namočimo za nekaj ur v 5 odstotnem Sanitolu ali jih prekuhamo v vreli vodi. Slamo, ki se nahaja v blazinah, moramo sežgati. Posteljnjake, tla in navadno pohištvo lahko oparimo s kropom ali ga umijemo s sanitolovo raztopino, stene pa pobelimo z apnom. Bolnika moramo napraviti nedostopnega ušem, da se na njem ne morejo okuževati. V ta namen ga ostrižemo, obrijemo in umijemo z razredčenim Sanitolom, kar ponavljamo toliko časa, da je mrčes popolnoma uničen. Pokončati moramo tudi gnjide, ki se zbirajo ob lasnih koreninicah. Uši v sobah pokončavamo tudi z žveplanjem tako, da razstavimo predmete in zažgemo v zaprtem prostoru žveplo, polito s špiritom. Za 50 kubičnih metrov prostornine rabimo 2 kg žvepla, ki mora v dobro zaprti sobi delovati 7 ur. Boljša so novejša razkuževalna sredstva n. pr. salforkoza, cianovodik in ciklon, sme pa jih uporabljati le strokovnjak.

Raznoterosti.

O POTOPLJENIH PODMORSKIH ČOLNIH.

Med svetovno vojno je vzbujalo med Nemci največjo pozornost to, da so Angleži natančno poznali kretanje nemških vojnih ladij, poznali njihove signale in vedeli za vsa polja položenih min. Dogodilo se je, da so danes položili mine, jutri pa so jih Angleži že razstrelili. Vsem je bila to uganka. Danes pa vemo, da je britanska admiraliteta vodila izvrstno poizvedovalno službo, pred vsem pa zelo obširno vojunstvo.

Toda tudi to bi ne pomagalo dosti, da se ni našel v angleški mornarici pogumen potapljač E. C. Miller. Njegove tajnosti so bile do pred kratkim svetu neznane in šele sedaj je angleška admiraliteta dovolila, da se v javnosti objavijo.

Ko so potopili potniški parnik »Lusitanijo«, so Angleži poslali Millerja, da ga je preiskal. Miller je imel nalogo ugotoviti koliko moštva je bilo na parniku ter popisati druge zanimivosti. Ta je delal zelo natančno. Zlezel je v notranjost parnika ter je v oddelku za častnike naletel na železno skrinjo, v kateri so bili važni dokumenti in knjige. Vse to je pospravil v svojo torbo ter se dal potegniti kvišku.

To je bil za Angleže dragocen plen. V papirjih so našli vsa potrebna navodila glede znamenj, signalov ter načrte položenih minskih polj.

Angleška admiraliteta je takoj formirala poseben oddelek z najmodernejšimi pripravami za potapljanje, katera je vsak potopljen parnik preiskala. Seveda je ta posel vršil večinoma le Miller, kateri se je po stari navadi spustil v notranjost parnika, pobral listine, drugo pa pustil.

Na ta način je Miller oropal med vojno nič manj kot šestdeset parnikov njihovih tajnosti ter s tem postregel angleški admiraliteti z dragocenimi podatki. Seveda ni bil Miller za svoja junaštva ne samo odlikovan z mnogimi redovi, pač pa je postal tudi slaven, vsaj sedaj, ko se je za njegovo delovanje splošno izvedelo.

Njegov posel je bil zelo težak. Preiskovati je moral včasih tudi mrtva trupla častnikov. V morju je tema in kakor hitro se je posvetilo, so pritisnile ribe od vseh strani ter ogrožale potapljača.

Miller opisuje prizor o potopljenem čolnu: »Granata je zadela podmorski čoln ravno v strojni oddelek, ki se je pričel takoj potapljati, dasi je bil sicer nepoškodovan. Voda ni mogla v notranjost, vsled pokvarjene mašinerije pa čoln ni mogel več kvišku. Začelo se je počasno umiranje, ker je zrak pojemal. Nekateri so postrelili svoje tovariše in pa sami sebe. Odigravali so se grozni prizori. Tudi poslovlina pisma so pisali. Nabral sem jih kolikor se je dalo, a ob priliki odposlal na naslove.

Nikoli ne bom pozabil groznih obrazov, posebno pa spačenih vsled obgrizenja po podmorskih hijenah. Skoro vsi so bili dekorirani z železnimi križci in drugimi odlikovanji.

Videl pa sem tudi sledove pobun in uporov v podmornikih. V nekem opazovalnem stolpu je bil kapitan obstreljen od spodaj. Očividno je hotel pobegniti, ko je videl, da je čoln izročen poginu. Toda krogle mornarjev so ga zadele in obračunali so z njim in njegovo strahopetnostjo še predno je čoln izginil za vedno na dno morja.

Izdaja Udruženje vojnih invalidov.

Odgovorni urednik: Stanko Tomc.

Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Zanjo odgovarja: France Štrukelj.

Razširjajte in čitajte naš list!

Vzajemna pomoč

posojilna in gospodarska zadruga

r. z. z o. z.

v Ljubljani, Šentpeterska vojašnica

sprejema hranilne vloge, daje posojila v gospodarske svrhe vojnim žrtvam.

Priporoča svojo novootvorjeno krojaško delavnico za izdelavo vseh krojev po najnovejših modah. Invalidi, vdove in sirote dobe primeren popust. Sprejema tudi popravila oblek, izdelavo konfekcije in vsa druga krojaška dela.